



## DEBATT

Magnus Davidsson, Verksamhetsledare SWEDTRAIN – Föreningen Sveriges Järnvägsindustrier  
Robert Kingfors, Generalsekreterare VARIM – Vattenreningsindustrins Mötesplats  
Elin Lydahl, Verksamhetsledare SBCA – Swedish Bioenergy Combustion Association

# Slösa inte med medborgarnas pengar!

**O**ffentlig upphandling i Sverige uppgår årligen till cirka 550 miljarder kronor. Att dessa miljarder hanteras effektivt är en angelägenhet för alla.

Det är oroande att upphandlande organisationer och myndigheter i allt större omfattning ställer krav med begränsad nytta som fördyrar slutprodukten. Företag som deltar i offentliga upphandlingar av tekniskt avancerade produkter och system upplever det som en bekymmersam utveckling.

Lagstiftningen om offentlig upphandling, LOU, är viktig för att säkerställa konkurrens och likabehandling. Den ger möjlighet för beställaren att utforma upphandling och anbudsunderlag så att bästa möjliga tekniska lösning och avtalsform kan väljas. Denna möjlighet utnyttjas dock inte alltid och istället ställs alltför detaljerade *tekniska krav* och *orimliga affärsvillkor*.

Många gånger innehåller anbudsunderlagen detaljerade tekniska krav när det skulle vara bättre med funktionskrav. Genom skall-krav riskerar beställaren att gå miste om innovationer och teknisk utveckling som ligger utanför beställarens vetskap eller kunnande.

Beställaren ställer även ofta sådana affärsvillkor att leverantören tvingas lägga in högre riskpremier i sin kalkyl. Exempel kan vara krav på försörjning av reservdelar till fast pris eller fasta kemikaliepriser i många år framöver. Krav på reservdelshållning eller att kunna garantera priset på en produkt vars pris rör sig kraftigt, oregelbundet och utan leverantörens kontroll är orimligt. Konsekvensen blir ofta ett onödigt högt pris.

Ett annat exempel är de allt vanligare kraven på att hela eller större delen av betalningen till leverantören ska ske efter leverans. Detta är speciellt allvarligt för komplexa och kundanpassade leveranser som kan tvinga leverantören till komplicerade och fördyrande finansieringslösningar.

I en del fall är kraven så hårt satta att potentiella leverantörer väljer att avstå från att lämna anbud. Då uppstår paradoxen att viljan att göra inköp på bästa och billigaste sätt får motsatt effekt då urvalet av anbud blir kraftigt begränsat och därmed hämmar konkurrensen.

När det gäller *tekniska krav* i upphandlingar efterlyser vi tre saker:

- en bättre dialog mellan beställare och leverantörer innan upphandlingskraven sätts. Detta hindras inte av lagstiftningen. Arbetsättet liknar den konkurrenspräglade dialogen som Hans Jeppson tar upp som innovationsvänligt i Innovationsupphandlingsutredningen (SOU 2010:56) men vi förordar ett enkelt förfarande och en bredare omfattning.
- att beställare kritiskt granskar rimligheten i sina egna tekniska krav för att undvika krav som fördyrar och komplicerar utan värdefull nytta. Ofta leder även orimliga krav till överprövning.
- ökad användning av funktionskrav för att öppna upp för nya och innovativa lösningar.

När det gäller *affärsvillkoren* efterlyser vi en ökad medvetenhet om vad kraven får för genomslag på priset.

Lagen om offentlig upphandling beskylls ibland för att vara komplicerad vilket också används som ursäkt. Vårt inlägg fokuserar dock inte på lagstiftningen i sig utan på hur missriktad välvilja inom

offentlig sektor blir kontraproduktiv. Denna trend måste motverkas. Nuvarande utveckling gynnar varken beställare, skattebetalare, offentliga organisationer, leverantörer, resenärer, patienter, hyresgäster med flera. Men i slutändan är det de som får betala.

För att effektivisera, spara pengar och främja innovation och utveckling i Sverige vill vi därför se en ökad dialog mellan beställare och leverantörer inför upphandlingar samt ett ökat användande av funktionskrav istället för tekniska specifikationer. ■

## DEBATTSVAR

**I** en debattartikel i Anbudsjournalen (20110520) kritiserar Brit Rundberg (V) dels Stockholms stads upphandling av äldreomsorgen, dels Attendos verksamhet på Vintertullen. Vad gäller upphandling av äldreomsorg är det Stockholms stad sak att bemöta, men när det gäller de hårda anklagelserna om vanvård på ett av de äldreboenden vi driver så kan vi inte låta detta stå oemotsagt. Det är inte första gången Brit Rundberg slänger ur sig detta grundlösa påstående. Att påstå att de äldre som bor på Vintertullen vanvårdas är oerhört hård kritik och den är naturligtvis inte sann. Idag fungerar verksamheten vid Vintertullen bättre än den gjorde hösten 2008 då Attendo tog över. Attendo har, i nära dialog med stadsdelsförvaltningen och med engagerade medarbetare, arbetat hårt för att verksamheten ska fungera på ett bra sätt.

Hösten 2008 var situationen på Vintertullen under all kritik. Några veckor efter vi hade tagit över verksamheten insåg vi att det saknades rutiner för omsorgsarbetet, den sociala dokumentationen var bristfällig och personalen mätte dåligt vilket ledde till samarbetsvärigheter och attitydproblem gentemot brukarna.

Idag är platserna på Vintertullen efterfrågade, vi har högre beläggning än andra äldreboenden i stadsdelen, nöjdheten på servicehuset har förbättrats enligt stadens brukarundersökning och är högre än genomsnittet för staden. Förvaltningen har även konstaterat att verksamheten har blivit bättre på många områden. Men, vägen hit har varit lång och kantad av problem. Förbättringsarbetet har tagit betydligt längre tid att få genomslag för än vad vi trodde från början och en del arbete återstår att göra.

Målet för Attendos verksamheter är att ge vård och omsorg av god kvalitet. Vi tycker därför att det är bra att utomstående uppmärksammar oss på att det förekommer brister i vår verksamhet. Att rapportera brister och problem i vården och omsorgen är allas ansvar och enligt vår mening nödvändigt för att vården och omsorgen ska hålla en hög kvalitet. Men att som Berit Rundberg och hennes partikamrater sprida ogrundade påståenden om vanvård leder inte till ett konstruktivt förbättringsarbete. ■

Madeleine Wallberg  
Regionchef Attendo

## RÄTTELSE

I nummer 10, sidan 17 av Anbudsjournalen anges felaktigt att företaget AffärsConcept i Stockholm AB ingår i SKL Kommentus Inköpscentral, SKI. För att inga missförstånd kring SKI:s roll skall uppstå vill vi tydliggöra att AffärsConcept i Stockholm AB ägs av SKL Kommentus AB som också äger Inköpscentralen SKI.

## DEBATTERA i Anbudsjournalen

Vill du framföra dina synpunkter och funderingar inom området offentlig upphandling är du välkommen att skriva en debatt i Anbudsjournalen. Lämplig längd på debattartikeln är mellan 3 500 och 4 000 tecken, inklusive blanksteg. Manusstopp är onsdagar till nästkommande nummer. Vi förbehåller oss rätten att redigera debatten. Inget arvode utgår.

Skicka debatten till:  
redaktion@allego.se eller Redaktion, Allego AB, Box 406, 791 28 Falun.